

Makale Bilgisi

Makale Türü

Tezden Üretilen

Makale

Geliş Tarihi

10.06.2025

Kabul Tarihi

28.04.2026

Anahtar Kelimeler

Evli Kadınlar,
Dinleme Becerisi,
İletişim Yeterliliği

Evli Kadınların Dinleme Becerisi ve İletişim Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

*Dürdane UZUN **Berra KEÇECİ

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, evli kadınların dinleme ile iletişim yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışmanın örneklemini, İstanbul ili Zeytinburnu ilçesinde ikamet eden ve kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen 18 yaş üstü 406 evli kadın oluşturmaktadır. Araştırma yöntemi ilişkisel tarama modeline dayanan bu nicel araştırmada veri toplama aracı olarak da Demografik Bilgi Formu, İletişim Yeterlilik Ölçeği ve Dinleme Türleri Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin normal dağıldığı tespit edilmiş ve gerçekleştirilen regresyon analizleri ile dinleme türleri boyutlarının iletişim yeterliliklerini ne ölçüde yordadığı değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çalışan evli kadınların empati, bireysel yönler, iletişime teşvik yeterliliği alt boyutlarında daha yüksek puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu kadınların evlilik süresi, uyum yeterliliğini de anlamlı biçimde etkilemiştir. Bulgular, dinleme becerilerinin iletişim yeterliliklerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğunu göstermiş, özellikle empatik ve ilişkisel dinlemenin empati, sosyal davranış, uyum ve iletişime teşvik yeterlilikleri üzerinde pozitif yönde ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak bu araştırma, evli kadınların iletişim yeterliliklerini geliştirmede dinleme becerilerinin temel bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, dinleme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik programların yaygınlaştırılmasının yanı sıra, aile danışmanlığı hizmetlerinin güçlendirilmesi ve kadınlara yönelik destek mekanizmalarının oluşturulmasının önemine işaret etmektedir.

Atıf: Uzun, D. ve Keçeci, B. (2026). Evli kadınların dinleme becerisi ve iletişim yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 9(1), 17-35. DOI: 10.55150/apjec.1716725

*Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, durdane.uzun@istanbulticaret.edu.tr ORCID ID: 0000-0002-0321-259X

**Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, berra.kececi@istun.edu.tr ORCID ID: 0000-0001-5146-0152

***Bu makale 1. Yazarın "Evli Kadınların Dinleme Becerisi ve İletişim Yeterlilikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Article Information

Article Type

Article-Based Thesis

Received

10.06.2025

Accepted

28.04.2026

Key Words

Married Women,
Listening Skills,
Communication
Competence

Examining the Relationships Between Listening Skills and Communication Competence of Married Women

*Dürdane UZUN **Berra KEÇECİ

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between married women's listening skills and their levels of communication competence. The sample of the study consists of 406 married women over the age of 18 in Zeytinburnu, Istanbul, selected through a convenience sampling method. This quantitative research is based on the relational survey model, and data were collected using a demographic information form developed by the researcher, the Communication Competence Scale, and the Listening Types Scale. The data were found to be normally distributed, and regression analyses were conducted to determine the extent to which the dimensions of listening types predict communication competencies. The study results indicated that employed married women had higher scores in the subscales of empathy, individual aspects, and communication adequacy. The duration of marriage also significantly affected their adaptability. The findings revealed that listening skills are significant predictors of communication competence. In particular, empathic and relational listening were found to have positive and significant effects on empathy, social behavior, adaptation, and encouragement in communication competencies. Consequently, this study demonstrates that listening skills play a fundamental role in enhancing communication competence among married women. These results highlight the importance of expanding programs aimed at developing listening and communication skills, strengthening family counseling services, and establishing support mechanisms for women.

1. GİRİŞ

Günümüzde girişimcilik, insan, sosyal bir varlık olarak yaşamının her alanında iletişim kurma ihtiyacı içindedir. İletişim, bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını paylaşmalarını sağlayan temel bir süreçtir ve toplumsal ilişkilerin sürdürülebilirliği açısından hayati bir rol oynamaktadır (Burleson, 2010). İletişim, bireyler veya gruplar arasında bilgilerin, duyguların ve düşüncelerin paylaşılması sürecidir. Bu süreç, sözlü ve yazılı mesajların yanı sıra beden dili, mimik ve ses tonu gibi sözsüz iletişim unsurlarını da kapsar ve toplumsal normların, kültürel değerlerin ve bireysel deneyimlerin aktarılması açısından kritik bir öneme sahiptir. İletişim sayesinde insanlar, fikirlerini paylaşabilir, duygusal bağlar kurabilir ve çözüm arayışlarında bir araya gelebilirler (Hargie, 2011; Kayret, 2023; Kılıcı, 2021). Dolayısıyla, etkili bir iletişim, kişisel ve mesleki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi açısından vazgeçilmezdir. İletişimin önemi, bireylerin anlaşabilme yeteneğini artırmasının yanı sıra çatışma çözümü, iş birliği ve grup dinamiklerinin geliştirilmesi gibi alanlarda da kendini gösterir.

İletişim ile ilişkili bir diğer kavram olan iletişim yeterliliği ise, bireyin sosyal ilişkilerinde uygun, etkili ve başarılı iletişim kurabilme kapasitesini ifade etmektedir (Spitzberg ve Cupach, 1989). Bu yeterlilik, empati, duyarlılık, sosyal davranış, teşvik edici iletişim ve insan ilişkilerini kapsayan çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Koca ve Erigüç, 2017). Yapılan araştırmalar, iletişim yeterliliğinin evlilik doyumu ve aile içi ilişkilerin kalitesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Dilber ve Kaya, 2025)

Dinleme ise iletişim sürecinin temeli olmakta; dinleme, sadece işitmekle kalmayıp, gelen mesajı anlamak, yorumlamak ve geri bildirimde bulunmak anlamına gelmektedir (Abalı, 2019). Zihinsel temelleri ise, bireyin dikkati ile ilgilidir; bireylerin dinledikleri mesajı anlamak için analitik düşünme ve dikkatlerini toplama becerisi geliştirmeleri gerekmektedir (Abalı, 2019; Aytan, 2011). Dinleme becerisi, etkili iletişim yolunda kritik bir rol oynamakta (Aydın, 2018; Özcan, 2024), iyi bir dinleyici olmak, bireylerin başkalarını anlama kabiliyetlerini artırmakta ve böylece açık, samimi bir iletişim ortamı oluşmaktadır. Özetle, dinleme, sadece söylenen kelimelerin anlaşılması değil, aynı zamanda duyguların, niyetlerin ve toplumsal bağların derinliğini kavrayabilmek anlamına gelmektedir (Doğan, 2007; Erişkin, 2022).

İletişim sürecinin en önemli boyutlarından biri dinleme becerisidir. Dinleme, yalnızca karşıdakinin söylediklerini işitmek değil; aynı zamanda anlamlandırma, empati kurma ve uygun tepkiler geliştirme sürecini kapsamaktadır (Wolvin ve Coakley, 1996). Özellikle evlilik bağlamında ilişkisel ve etkileşimsel dinleme, eşler arasında güven

duygusunu pekiştiren, çatışmaları azaltan ve duygusal paylaşımı güçlendiren bir beceri olarak ön plana çıkmaktadır (Rost, 2011).

Dinleme becerileri, bireylerin sosyal ilişkilerde güven tesis etmesine, empati geliştirmesine ve etkili etkileşim kurmasına katkı sağlamaktadır (Burleson, 2010). İletişim yeterliliği ise bireyin farklı sosyal bağlamlarda etkili, uygun ve başarılı iletişim kurabilme kapasitesini ifade etmektedir (Spitzberg ve Cupach, 1989). Bu noktada, dinleme becerileri ve iletişim yeterliliği kavramları, evlilik ilişkilerinde bireylerin birbirini anlaması, duygusal paylaşımda bulunması ve çatışmaların yapıcı biçimde çözülmesi açısından kritik öneme sahiptir (Rost, 2011; Wolvin ve Cookley, 1996).

İnsan yaşamında iletişim, sosyal ilişkilerin sürdürülmesi ve bireyler arası uyumun sağlanmasında temel bir unsur olarak kabul edilmektedir (Burleson, 2010). Özellikle aile kurumunda sağlıklı iletişim, eşler arasındaki etkileşimi düzenleyen ve çatışmaların önlenmesinde kritik bir işlev gören bir yapı taşıdır. Günümüzde iletişim becerileri bireylerin hem kişisel hem de sosyal yaşamlarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle evli kadınlar, aile yapısının ve toplumsal dinamiklerin şekillenmesinde, eşleriyle ve de çocuklarıyla kurdukları iletişim, aile içi dengeyi sağlama ve duygusal bağlılığı sürdürme açısından kritik bir rol oynamaktadır. (Buluş ve Bağcı, 2016). Bu çalışma evli kadınların dinleme becerileri ile iletişim yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak hem akademik literatüre katkı sağlamakta hem de aile danışmanlığı, psikolojik danışma ve rehberlik alanlarında uygulanabilecek eğitim ve müdahale programlarına yön verecek veriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle araştırma, yalnızca bilimsel bilgi üretmekle kalmayıp, aynı zamanda aile içi ilişkilerin kalitesini artırmayı hedefleyen sosyal politikalara da katkıda bulunabilecek niteliktedir. Çalışma evli kadınlar özelinde yapılmıştır; çünkü evlilik, iletişim ve dinleme becerilerinin en yoğun kullanıldığı ilişki biçimlerinden biridir ve literatürde evli kadınların evlilik ilişkisinde iletişimi düzenleyen, empatik dinleme ve duygusal emeği üstlenen taraf olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenle evli kadınların dinleme becerileri ile iletişim yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi bilimsel olarak anlamlı görülmüştür.

Türkiye’de özellikle evli bireylerle yapılan çalışmalar, iletişim becerileri ile evlilik uyumu ve doyumu arasında güçlü ilişkiler bulunduğunu göstermektedir (Yenel ve Ümmet, 2022). Araştırmalar, bireylerin iletişim becerilerinin evlilik yaşamında hem kendini ifade etme hem de karşılıklı anlayışı güçlendirme açısından kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır (Yılmaz ve Parlar, 2021). Kadınların aile içi iletişimde düzenleyici ve yönlendirici roller üstlenmesi, onların dinleme ve iletişim becerilerinin incelenmesini daha da önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda bu çalışma aile içi

uyumun anlaşılması ve güçlendirilmesi açısından önemli bir araştırma konusudur.

Evli kadınların iletişim tarzları ve dinleme becerileri, yalnızca bireysel ilişkilerini değil, aynı zamanda aile dinamiklerini ve çocukların psikososyal gelişimlerini de etkilemektedir. Bu nedenle, evli kadınların iletişim yeterliliği ve dinleme becerileri üzerine yapılacak bir analiz hem bireysel hem de toplumsal düzeyde değerli çıkarımlar sunabilir (Balki ve Parlar, 2025; Yılmaz ve Parlar, 2021). Hem yabancı hem de yerli literatürde, etkili dinlemenin ve sağlıklı iletişim kurma becerisinin evlilik doyumunu artırdığı, çatışmaları azalttığı ve boşanma riskini önemli ölçüde düşürdüğü belirtilmektedir. Özellikle Gottman (1999)'ın çalışmaları, çiftler arasında aktif dinleme, empatik yanıt verme ve saygılı iletişimin boşanmayı öngören olumsuz örüntülerin önüne geçtiğini göstermektedir. Bu bağlamda araştırmada, evli kadınların dinleme becerileri ile iletişim yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı keşfedilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca araştırmanın İstanbul'un Zeytinburnu ilçesinde yaşayan evli kadınlarla yapılmış olması, kentsel yaşam koşullarının, sosyoekonomik farklılıkların ve kültürel çeşitliliğin aile içi iletişime etkilerinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle büyük şehirlerde toplumsal değişim, göç ve modernleşme süreçleri aile yapılarında dönüşümlere yol açmakta, bu da iletişim becerilerinin önemini artırmaktadır. Günümüz toplumunda aile içi ilişkilerde yaşanan iletişim problemleri göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırma hem evlilik ilişkilerinin niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacak hem de iletişim eğitimlerine yönelik stratejik öneriler geliştirmeye zemin hazırlayacaktır. Araştırmanın temel problem cümlesi "Evli kadınların dinleme becerileri ile iletişim yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?" şeklindedir. Bu bağlamda, araştırmada şu alt problemlerine yanıt aranmıştır:

1. Evli kadınların dinleme becerileri ve iletişim yeterlilik düzeyleri demografik değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?
2. Dinleme becerisi ile iletişim yeterlilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Dinleme becerisi iletişim yeterlilik düzeyini yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırma, evli kadınların dinleme becerileri ile iletişim yeterlilik düzeylerini incelemeyi amaçlayan, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri saptamaya yönelik kullanılan bir yaklaşımdır. (Karasar, 2011). Bu bağlamda çalışmada, dinleme türleri ile iletişim yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişki

istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul Zeytinburnu ilçesindeki 18 yaş üstü evli kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul Zeytinburnu'nda ikamet eden 406 evli kadın oluşturmuştur. Katılımcılar kolayda örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kolayda örnekleme, araştırmacıların katılımcıları kolay ulaşabilirliklerine ve yakınlıklarına göre seçtikleri olasılıklı olmayan bir örnekleme tekniğidir. (Karasar, 2011).

Örneklem özellikleri incelendiğinde; 18–30 yaş aralığında %29,3 (n=119), 31–40 yaş aralığında %28,6 (n=116) ve 41 yaş ve üzerinde %42,1 (n=171) olmak üzere toplam 406 evli kadın katılmıştır. Eğitim düzeyi açısından katılımcıların %43,3'ü yükseköğretim, %37,7'si ortaöğretim, %16,7'si ilköğretim mezunu olup, %2,2'si okuryazar değildir. Çalışma durumunda katılımcıların yarısından fazlası (%53,7) çalışmakta, %46,3'ü çalışmamaktadır. Aile yapısına bakıldığında büyük çoğunluğun (%84,5) çekirdek aile tipinde olduğu görülmektedir. Evlilik süresinde ise %49'unun evlilik yılı 0–10 yıl, %28,6'sının 11–20 yıl, %22,4'ünün 21 yıl ve üzeridir. Çocuk sayısında katılımcıların %34,7'si iki çocuk sahibiyken, %23,6'sının üç ve üzeri çocuğu bulunmaktadır; %18,7'sinin ise çocuğu yoktur. Gelir düzeyi bakımından en büyük grubu %69,7 ile orta gelir düzeyine sahip katılımcılar oluşturmakta, bunu %21,9 düşük gelir ve %8,4 yüksek gelir düzeyi izlemektedir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmacının hazırlamış olduğu katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla Demografik Bilgi Formu, Dinleme Türleri Ölçeği ve İletişim Yeterlilik Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

İletişim Yeterliliği Ölçeği, Wiemann (1977) tarafından geliştirilmiş ve Türk kültürüne Koca ve Eriğüç (2017) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 30 madde ve 8 alt boyuttan uyarlanmıştır. Ölçek, Sosyal Davranış Yeterliliği, İletişimde Bireysel Yönler, Empati Yeterliliği, Uyum Yeterliliği, Duyarlılık Yeterliliği, İletişime Teşvik Yeterliliği, İnsan İlişkileri ve Dinleme Yeterliliği). 5'li Likert tipi şeklinde yapılandırılan iletişim yeterliliği ölçeğinin yapı geçerliği ve güvenirliği sağlanmış, Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı. 87, test-tekrar test güvenirliği ise. 93 olarak bulunmuştur.

Dinleme Türleri Ölçeği, Bodie, Worthington ve Gearhart (2013) tarafından geliştirilmiş, Türk kültürüne Kaya (2014) tarafından uyarlanmıştır. 18 maddeden oluşan ölçeğin ilişkisel Dinleme, Etkileşimsel Dinleme, Eleştirel Dinleme ve Çözümleyici Dinleme olmak

üzere 4 alt boyutu bulunmatadır. Ölçek 7'li Likert tipi şeklinde yapılandırılmış olup, ölçeğini iç tutarlılık katsayısı genel ölçekte .83 olup, alt ölçekler için .64 ile .83 arasında değişmektedir.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Verilerin Analizi

Araştırmanın veri toplama süreci, etik kurul izni alındıktan sonra 09.12.2024-02.05.2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. İstanbul'da yaşayan evli kadınlara, çevrim içi platformlar ve yüz yüze görüşmeler yoluyla ulaşılmıştır. Katılımcılar araştırmanın kapsamı hakkında bilgilendirilmiş ve gönüllülük esasına göre onamları alınarak araştırmaya katılımları sağlanmıştır. Anket formunun uygulanması sırasında katılımcılardan dürüst ve samimi yanıtlar vermeleri istenmiştir. Anketin tamamlanması yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde, SPSS 25.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. George ve Mallery'e (2001) göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 aralığında olduğu durumlarda veriler normal dağılım göstermektedir. Dolayısıyla verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Normallik için çarpıklık ve basıklık katsayılarının incelenmesi, Betimsel İstatistik, Bağımsız örneklem T-Testi, Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Testi, LSD (Post-Hoc) Testi, Pearson Korelasyon ve Regresyon testleri çalışma kapsamında uygulanan testlerdir.

3. BULGULAR

Araştırmada yer alan katılımcıların Dinleme Türleri Ölçeği alt boyutları incelendiğinde, en yüksek ortalamanın ilişkisel Dinleme (Ort.=36,15, SS=3,73) ve Etkileşimsel Dinleme (Ort.=26,98, SS=5,12) boyutlarında olduğu görülmektedir. En düşük ortalama ise Çözümleyici Dinleme (Ort.=18,34, SS=2,22) alt boyutunda gözlenmiştir. Dinleme Türleri Ölçeği toplam puanı ortalaması 104,77'dir. İletişim Yeterlilik Ölçeği alt boyutlarında en yüksek ortalama İletişimde Bireysel Yönler (Ort.=23,08, SS=3,43) ve Empati (Ort.=16,45, SS=2,01) alt boyutlarında, en düşük ortalama ise Dinleme İletişim (Ort.=10,41, SS=2,76) alt boyutunda tespit edilmiştir. Ölçeğin toplam puanı 117,31'dir.

Tablo 1. Dinleme Türleri ve İletişim Yeterliliği Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler (N = 406)

Değişken	Ort. ± Ss	Min	Maks	Çarpıklık	Basıklık
İlişkisel Dinleme	36.15 ± 3.74	26.00	42.00	-0.192	-0.498
Etkileşimsel Dinleme	26.98 ± 5.13	10.00	35.00	-0.244	-0.426
Eleştirel Dinleme	23.30 ± 3.63	12.00	28.00	0.592	-0.933
Çözümleyici Dinleme	18.35 ± 2.22	11.00	21.00	0.939	-0.956

Dinleme Türleri Toplam Puanı	104.78 ± 9.73	74.00	124.00	0.021	-0.469
Sosyal Davranış Yeterliliği	15.38 ± 2.60	8.00	20.00	-0.130	-0.331
İletişimde Bireysel Yönler	23.09 ± 3.43	11.00	30.00	-0.104	0.189
Empati	16.45 ± 2.01	12.00	20.00	-0.483	0.066
Uyum	12.65 ± 1.75	5.00	15.00	0.971	-0.684
Duyarlılık	12.41 ± 1.61	8.00	15.00	-0.336	-0.111
İletişimde Teşvik	15.84 ± 2.20	10.00	20.00	-0.276	-0.128
İnsan İlişkileri	11.07 ± 2.06	6.00	15.00	-0.618	0.148
Dinleme Yeterliliği	10.42 ± 2.77	5.00	15.00	-1.158	0.170
İletişim Yeterliliği Toplam Puanı	117.32 ± 11.16	90.00	144.00	-0.268	0.482

Araştırmada çalışma durumu değişkenine göre farklılıkları belirlemek için Bağımsız Örneklem T-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2'de verilmiştir. Çalışma durumu değişkenine göre yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre; Dinleme Türleri Ölçeği alt boyutlarında ve toplam puanda çalışan ve çalışmayan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

Buna karşın İletişim Yeterlilik Ölçeği alt boyutlarında bazı anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Çalışan katılımcılar, İletişimde Bireysel Yönler (Ort.=23,42; $p=0,035$), Empati (Ort.=16,65; $p=0,029$) ve İletişimde Teşvik (Ort.=16,05; $p=0,034$) alt boyutlarında çalışmayan katılımcılara kıyasla anlamlı derecede daha yüksek puanlar almıştır. İletişim Yeterlilik Ölçeği toplam puanı açısından ise çalışan katılımcıların ortalamaları daha yüksek olmakla birlikte (118,17), bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,095$).

Tablo 2. Çalışma Durumuna Göre Dinleme ve İletişim Yeterliliği Düzeyleri (Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları)

Değişken	Çalışma Durumu	N	Ort ± Ss	t	df	p
İlişkisel	Çalışıyor	218	36.17 ± 3.80	0,09	00404	.931
Dinleme	Çalışmıyor	188	36.13 ± 3.68			
Etkileşimsel	Çalışıyor	218	26.91 ± 5.14	-0,3	00404	.753
Dinleme	Çalışmıyor	188	27.07 ± 5.12			
Eleştirel	Çalışıyor	218	23.39 ± 3.56	0,54	00404	.592
Dinleme	Çalışmıyor	188	23.19 ± 3.71			
Çözümleyici	Çalışıyor	218	18.39 ± 2.26	0,42	00404	.678
Dinleme	Çalışmıyor	188	18.30 ± 2.18			
Dinleme Türleri	Çalışıyor	218	104.85 ± 10.27	0,16	00404	.871
Ölçeği Toplamı	Çalışmıyor	188	104.69 ± 9.09			
Sosyal	Çalışıyor	218	15.37 ± 2.65	-0,1	00404	.932
Davranış						
Yeterliliği	Çalışmıyor	188	15.39 ± 2.54			
İletişimde	Çalışıyor	218	23.42 ± 3.38	2,12	00404	.035*
Bireysel Yönler	Çalışmıyor	188	22.70 ± 3.46			

Empati	Çalışıyor	218	16.66 ± 2.04	2,2	00404	.029*
	Çalışmıyor	188	16.22 ± 1.96			
Uyum	Çalışıyor	218	12.77 ± 1.80	1,53	00404	.128
	Çalışmıyor	188	12.51 ± 1.68			
Duyarlılık	Çalışıyor	218	12.41 ± 1.56	0	00404	.967
	Çalışmıyor	188	12.41 ± 1.67			
İletişimde	Çalışıyor	218	16.06 ± 2.21	2,13	00404	.034*
Teşvik	Çalışmıyor	188	15.60 ± 2.16			
İnsan ilişkileri	Çalışıyor	218	11.07 ± 2.13	0	00404	.978
	Çalışmıyor	188	11.07 ± 1.98			
Dinleme	Çalışıyor	218	10.42 ± 2.80	0,01	00404	.993
Yeterliliği	Çalışmıyor	188	10.41 ± 2.73			
İletişim	Çalışıyor	218	118.17 ± 11.20	1,67	00404	.095
Yeterliliği						
Toplamı	Çalışmıyor	188	116.32 ± 11.06			

Aşağıda yer alan Tablo 3'te sunulan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları, Dinleme Türleri Ölçeği alt boyutları (İlişkisel Dinleme, Etkileşimsel Dinleme, Eleştirel Dinleme, Çözümleyici Dinleme) ile ölçeğin toplam puanı açısından evlilik yılı grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p>0,05$). Benzer şekilde, İletişim Yeterlilik Ölçeği alt boyutlarının çoğunda (Sosyal Davranış Yeterliliği, İletişimde Bireysel Yönler, Empati, Duyarlılık, İletişimde Teşvik, İnsan ilişkileri, Dinleme İletişim) ve ölçek toplam puanında da evlilik yılına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak sadece "Uyum Yeterliliği" boyutunda p değeri 0,16 olarak tespit edilmiştir ve bu değer 0,05'in altında olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark söz konusudur.

Tablo 3. Evlilik Yılı Değişkenine Göre Dinleme ve İletişim Yeterliliği Düzeyleri (Tek Yönlü Anova Sonuçları)

Değişken	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
İlişkisel Dinleme	Gruplar arası	16.17	2	8.09	0.58	.562
	Grup içi	5645.67	403	14.01		
Etkileşimsel Dinleme	Gruplar arası	31.13	2	15.56	0.59	.554
	Grup içi	10615.75	403	26.34		
Eleştirel Dinleme	Gruplar arası	45.96	2	22.98	1.75	.175
	Grup içi	5282.57	403	13.11		
Çözümleyici Dinleme	Gruplar arası	3.28	2	1.64	0.33	.719
	Grup içi	1998.75	403	4.96		
Dinleme Türleri Ölçeği Toplamı	Gruplar arası	38.33	2	19.16	0.20	.818
	Grup içi	38308.28	403	95.06		
Sosyal Davranış Yeterliliği	Gruplar arası	24.30	2	12.15	1.81	.165
	Grup içi	2707.53	403	6.72		
	Gruplar arası	17.99	2	8.99	0.76	.467

İletişimde						
Bireysel Yönler	Grup içi	4750.82	403	11.79		
Empati	Gruplar arası	4.27	2	2.14	0.53	.592
	Grup içi	1638.34	403	4.07		
Uyum	Gruplar arası	25.33	2	12.66	4.21	.016*
	Grup içi	1213.31	403	3.01		
Duyarlılık	Gruplar arası	3.05	2	1.53	0.59	.557
	Grup içi	1049.26	403	2.60		
İletişimde	Gruplar arası	26.03	2	13.02	2.72	.067
Teşvik	Grup içi	1927.19	403	4.78		
İnsan İlişkileri	Gruplar arası	1.01	2	0.51	0.12	.888
	Grup içi	1713.92	403	4.25		
Dinleme	Gruplar arası	4.12	2	2.06	0.27	.765
Yeterliliği	Grup içi	3098.53	403	7.69		
İletişim	Gruplar arası	211.00	2	105.50	0.85	.430
Yeterliliği						
Toplamı	Grup içi	50232.65	403	124.65		

Elde edilen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun saptanması için LCD (post hoc) analizine geçilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Uyum alt boyutunda gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($F(2,403) = 4,206$, $p=0,016$). LSD çoklu karşılaştırma testi, 0–10 yıl evli olan bireyler ile 11–20 yıl evli olan bireyler arasında, 11–20 yıl lehine anlamlı bir fark bulunduğunu ortaya koymuştur ($p=0,006$). Diğer grup karşılaştırmalarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 4. Evlilik Yılına Göre Uyum Yeterliliği Düzeylerine İlişkin Tukey Post-Hoc Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Evlilik Yılı	(J) Evlilik Yılı	Ortalama Farkı (I-J)	Ss	p
Uyum	0–10 yıl	11–20 yıl	-0.56*	0.20	.006
Yeterliliği		21 ve üzeri	-0.38	0.22	.086
	11–20 yıl	0–10 yıl	0.56*	0.20	.006
		21 ve üzeri	0.19	0.24	.446
	21 ve üzeri	0–10 yıl	0.38	0.22	.086
		11–20 yıl	-0.19	0.24	.446

Tablo 5'te Pearson korelasyon analizinin bulguları yer almaktadır. Dinleme Türleri Ölçeği toplam puanı ile iletişim yeterliliğinin birçok alt boyutu arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Özellikle bireysel yönler ($r=,377$; $p<0,01$), insan ilişkileri ($r=,369$; $p<0,01$) ve dinleme yeterliliği ($r=,348$; $p<0,01$) ile yüksek korelasyonlar dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra empati ($r=,334$; $p<0,01$), uyum ($r=,283$; $p<0,01$) ve duyarlılık ($r=,282$; $p<0,01$) ile de anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

İletişim Yeterliliği Ölçeği toplam puanı ile dinleme türlerinin alt boyutları arasında yüksek ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Özellikle ilişkisel dinleme ($r=,447$; $p<0,01$) ve

çözümleyici dinleme ($r=.422$; $p<0,01$) ile yüksek düzeyde, eleştirel dinleme ($r=.297$; $p<0,01$) ve etkileşimsel dinleme ($r=.220$; $p<0,01$) ile orta düzeyde ilişkiler tespit edilmiştir.

İlişkisel dinleme ile iletişim yeterliliğinin özellikle İnsan İlişkileri ($r=.344$; $p<0,01$), İletişimde Bireysel Yönler ($r=.319$; $p<0,01$) ve Uyum ($r=.320$; $p<0,01$) boyutlarında orta düzeyde ve anlamlı ilişkiler görülmüştür.

Etkileşimsel Dinleme ile iletişim yeterlilik alt boyutları arasındaki ilişkilerde de Dinleme Yeterliliği ($r=.270$; $p<0,01$) ve İnsan İlişkileri ($r=.232$; $p<0,01$) boyutlarında pozitif ilişki görülmüştür. Ancak Duyarlılık ($r=.036$; $p>0,05$) ve İletişime Teşvik Yeterliliği ($r=-.094$; $p>0,05$) gibi boyutlarla anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Eleştirel dinleme ile özellikle Empati ($r=.293$; $p<0,01$), Duyarlılık ($r=.284$; $p<0,01$) ve İletişime Teşvik Yeterliliği ($r=.208$; $p<0,01$) arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Ayrıca İletişimde Bireysel Yönler ($r=.215$; $p<0,01$) ve İnsan İlişkileri ($r=.160$; $p<0,01$) ile de daha düşük düzeyde, fakat anlamlı ilişkiler mevcuttur.

Çözümleyici Dinleme, iletişim yeterliliklerinin pek çok boyutuyla anlamlı ilişkiler göstermektedir. Özellikle Duyarlılık ($r=.290$; $p<0,01$), Sosyal Davranış Yeterliliği ($r=.300$; $p<0,01$) ve İletişimde Teşvik ($r=.237$; $p<0,01$) ile olan ilişkiler öne çıkmaktadır. Değişkenler arasında korelasyon bulunduğundan Basit Doğrusal Regresyon Analizine geçilmiştir.

Tablo 5. Dinleme Türleri Ölçeği ile İletişim Yeterliliği Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi

İletişim Yeterliliği Boyutları	N	İlişkisel Dinleme	Etkileşimsel Dinleme	Eleştirel Dinleme	Çözümleyici Dinleme	Dinleme Türleri Toplam (DTÖTOP)
Sosyal Davranış Yeterliliği	406	.222**	.047	.079	.300**	.208**
İletişimde Bireysel Yönler	406	.319**	.208**	.215**	.283**	.377**
Empati	406	.267**	.145**	.293**	.201**	.334**
Uyum	406	.320**	.147**	.092	.209**	.283**
Duyarlılık	406	.236**	.036	.284**	.290**	.282**
İletişimde Teşvik	406	.193**	-.094	.208**	.237**	.156**
İnsan İlişkileri	406	.344**	.232**	.160**	.244**	.369**
Dinleme Yeterliliği	406	.254**	.270**	.135**	.253**	.348**
İletişim Yeterliliği Toplam (İYÖTOP)	406	.447**	.220**	.297**	.422**	.495**

**= $p < .01$

Yapılan basit doğrusal regresyon analizi, dinleme becerilerinin iletişim yeterlilikleri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları, kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. ($F(1,404) = 130,974$, $p < .001$). Düzeltilmiş determinasyon katsayısı ($R^2_{adj} = .245$), dinleme becerilerinin iletişim yeterliliklerindeki toplam varyansın yaklaşık %24'ünü açıkladığını göstermektedir.

Regresyon katsayıları incelendiğinde, dinleme becerilerinin iletişim yeterlilikleri üzerinde pozitif yönde ve anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir ($B = 0.567$, $\beta = .495$, $p < .001$). Bu durum, dinleme becerisi puanındaki her bir birimlik artışın, iletişim yeterliliğinde ortalama 0.567 birimlik bir artışla ilişkili olduğunu göstermektedir. Standartlaştırılmış beta katsayısının ($\beta = .495$) orta düzeyin üzerinde olması, etkinin gücünü desteklemektedir.

Tablo 6. Dinleme Türleri Ölçeği Toplam Puanının İletişim Yeterliliğini Yordamasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	57.855	5.218	—	11.088	< .001
Dinleme Türleri Toplam Puanı	0.567	0.050	0.495	11.444	< .001

$R = .495$ $R^2_{adj} = .245$ $F(1, 404) = 130.974$, $p < .001$

Bağımlı değişken: İletişim Yeterliliği Toplam Puanı (İYÖTOP).

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Araştırmada yer alan katılımcıların Dinleme Türleri Ölçeği alt boyutları incelendiğinde, en yüksek Bu bölümde, evli kadınların dinleme becerileri ile iletişim yeterlilikleri arasındaki ilişkiye yönelik gerçekleştirilen analizlerin bulguları tartışılmış ve sonuçlar literatür ışığında değerlendirilmiştir. Bulgular, dinleme becerilerinin iletişim yeterliliği üzerindeki etkisini çok boyutlu bir biçimde ortaya koymakta ve bu etkileşimin bireylerin sosyal, bilişsel ve duygusal yeterliliklerini nasıl şekillendirdiğine ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır.

Araştırma bulguları, çalışma durumunun evli kadınların iletişim yeterliliklerinde özellikle empati, iletişimde bireysel yönler ve iletişimde teşvik boyutlarında anlamlı fark yarattığını göstermektedir. Çalışan kadınların bu alanlarda daha yüksek puanlar alması, iş yaşamının sosyal etkileşim ve empati becerilerini geliştiren bir ortam sunduğunu düşündürmektedir. Benzer biçimde, Kaya (2014) ile Koca ve Erigüç (2017), çalışan kadınların iletişim becerilerinin sosyal roller ve iş deneyimleriyle güçlendiğini, Spitzberg ve Cupach (1989) ise iletişim yeterliliğinin bireysel özelliklerin yanı sıra sosyal bağlamla şekillendiğini vurgulamıştır. Ancak iletişim yeterliliği toplam

puanlarında anlamlı farkın bulunmaması, becerinin çok boyutlu yapısıyla açıklanabilir (Çakır ve Ünal, 2019; Çelik, 2021; Mavi vd., 2024). Ayrıca dinleme becerilerinde fark saptanmaması, bu yetinin sosyal deneyimlerden çok kişisel eğilimlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. Genel olarak, iş yaşamının kadınların empati ve iletişim becerilerini güçlendiren önemli bir gelişim alanı sunduğu söylenebilir.

Evlilik yılına göre elde edilen bulgular, Dinleme Türleri Ölçeği ve İletişim Yeterlilik Ölçeği alt boyutlarının büyük kısmında anlamlı fark olmadığını, ancak yalnızca Uyum Yeterliliği boyutunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir. Post-hoc analizi, bu farkın 0-10 yıl evli bireyler ile 11-20 yıl evli bireyler arasında, 11-20 yıl lehine olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, evlilik süresinin orta döneminde yer alan bireylerin, kısa süreli evliliklere kıyasla daha yüksek uyum becerilerine sahip olduklarını düşündürmektedir. Bulgular, Karney ve Bradbury'nin (1995) Zayıflık-Stres-Adaptasyon Modeli ile uyumlu biçimde, evlilik süresi ilerledikçe bireylerin stresle başa çıkma, iletişim stratejilerini geliştirme ve karşılıklı adaptasyon becerilerini güçlendirdiklerini göstermektedir. Benzer biçimde Karadağ ve Koçak'ın (2017) çalışması da, aile içi iletişimde duyguların paylaşımı, ortak etkinlikler ve problem çözme süreçlerinin evlilik uyumunu artırdığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, araştırma bulguları evlilik süresinin belirli bir döneminde (özellikle 11-20 yıl arasında) iletişim becerileri ve uyum yeterliliğinin güçlendiğini, ancak uzun süreli evliliklerde bu etkinin azalarak farklı dinamiklerin devreye girebileceğini göstermektedir.

Korelasyon analizi sonuçları, Dinleme Türleri Ölçeği toplam puanı ile iletişim yeterliliğinin tüm alt boyutlar arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler bulunduğunu göstermektedir. Bu sonuç, dinleme becerilerinin sadece bilişsel süreçleri değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal boyutları da geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Literatürde dinleme becerilerinin iletişimde etkinliği artırdığı yönündeki bulgular Tutar ve Yılmaz (2003) ile örtüşmektedir. Bulgular, dinleme becerilerinin kapsamlı bir iletişim yeterliliği göstergesi olduğunu ortaya koyarak literatüre katkı sağlamaktadır. Benzer biçimde, İletişim Yeterlilik Ölçeği toplam puanı ve tüm dinleme türleri alt boyutlarıyla anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Bu durum, bireylerin dinleme biçimlerinin, iletişim yeterliliklerinin farklı boyutlarıyla anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu, bu farklı dinleme biçimlerinin bireyin genel dinleme yetkinliğini artırdığını göstermektedir. Aynı zamanda literatürde dinleme becerilerinin iletişim yeterliliğinin temel belirleyicilerinden biri olduğunu vurgulayan çalışmalarla da örtüşmektedir (Rubin ve Martin, 1994; Spitzberg ve Cupach, 1989). İyi bir dinleme pratiğinin kişilerarası

etkileşimlerde açıklığı, güveni ve anlayışı artırdığı bilinmektedir (Wolvin ve Coakley, 1996). Cihangir (2011), empatik, yargısız ve eleştirel dinlemenin etkili iletişimde önemli olduğunu belirtmiştir. Etkili dinleme, karşı tarafa açık, güvene dayalı bir iletişim ortamı sunar. Ayrıca, dinleme türlerinin adlandırılması ve sınıflandırılmasındaki çeşitlilik, alanyazında net bir uzlaşma oluşturmanın önemini göstermektedir (Benzer ve Arslan, 2022).

Yapılan regresyon analizi sonucunda, dinleme becerilerinin iletişim yeterliliği üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu görülmüştür. Bu durum, iletişim süreçlerinin en temel bileşenlerinden biri olan dinleme becerisinin, kişilerarası etkileşimdeki yeterlilik düzeyini önemli ölçüde belirlediğini göstermektedir. Birçok çalışmada dinleme becerilerinin iletişim yeterliliğini yordayan önemli bir faktör olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır. Yılmaz'ın (2019) çalışmasında, dinleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik yeni yöntemler tartışılmış ve özellikle empati ile etkin dinleme arasında güçlü bir bağ bulunduğu belirtilmiştir. Bu bulgu, araştırmamızda dinlemenin iletişim yeterliliğini güçlü biçimde yordadığı sonucunu desteklemektedir. Empatik dinleme, iletişim sürecinde yalnızca karşı tarafın sözlerini anlamayı değil, aynı zamanda duygusal bağ kurmayı da mümkün kılmakta; bu da kişilerarası iletişim yeterliliğini artırmaktadır. Spitzberg ve Cupach (1989) iletişim yeterliliğini açıklarken dinlemenin, uygunluk ve etkililik boyutlarının gerçekleşmesinde kritik bir rol oynadığını belirtmektedir.

Melanlioğlu'nun (2019) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada da aktif dinleme becerilerinin yüksek olmasının, iletişim yeterliliklerinin güçlenmesine katkı sağladığı bulunmuştur. Ayrıca Özbay (2016), dinleme becerileri gelişmiş bireylerin hem sosyal ilişkilerde hem de aile içi iletişimde daha yapıcı, empatik ve çatışma çözmeye yatkın olduklarını rapor etmiştir. Bu bağlamda mevcut çalışmanın bulguları, literatürdeki sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Brownell (2012) dinlemenin yalnızca mesajları anlamak değil, aynı zamanda ilişkisel uyumun sürdürülebilirliği açısından da merkezi bir işlev üstlendiğini belirtmektedir. Rost (2011) da dinlemenin, dil ve iletişim becerilerinin gelişiminde temel belirleyici olduğunu, bireylerin sosyal bağlamda yeterlilik kazanmalarında kilit rol oynadığını ifade etmiştir. Ayrıca Rubin ve Martin (1994), iletişim yeterliliği ölçeği geliştirdikleri çalışmada, empati, açıklık ve etkileşim becerilerinin gelişmesinde dinlemenin vazgeçilmez bir unsur olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, iletişim yeterliliğinin yalnızca dinleme becerilerine bağlı olmadığını, başka bireysel ve çevresel etkenlerle de ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Türkiye'de diyabet eğitim hemşireleri üzerinde yapılan bir araştırmada, hemşirelerin dinleme ve iletişim becerileri değerlendirilmiş

ve etkin dinlemenin hasta sağlık personeli iletişimini geliştirdiği, bakım sürecini olumlu etkilediği rapor edilmiştir (Dirgar ve Olgun, 2022). Bu sonuç, araştırmamızdaki bulgularla örtüşmektedir. Dinlemenin yalnızca aile içi ilişkilerde değil, profesyonel bağlamlarda da iletişim yeterliliğini belirleyici bir unsur olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma dinleme becerilerinin evli kadınların iletişim yeterlilikleri üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Dinleme türleri ile iletişim yeterliliği alt boyutları arasındaki güçlü ilişkiler, bireylerin dinleme biçimlerinin sosyal, bilişsel ve duygusal iletişim becerilerini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Özellikle empatik, ilişkisel ve çözümleyici dinleme türlerinin, empati, uyum, duyarlılık ve insan ilişkileri yeterliliklerini güçlendirdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, dinleme becerilerinin yalnızca bir iletişim tekniği değil, kişilerarası etkileşimlerin niteliğini belirleyen temel bir yeterlilik alanı olduğunu göstermektedir. Bulgular, dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik programların bireylerin hem aile içi hem de sosyal ilişkilerinde iletişim kalitesini artırmada önemli bir araç olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu araştırma gönüllü olarak çalışmaya katılan İstanbul İli Zeytinburnu ilçesinde yaşayan 18 yaş üstü evli kadınlarla sınırlıdır. Aynı zamanda ulaşılan bulgular çalışmaya katılanların cevaplandırdıkları veri toplama araçlarıyla sınırlıdır. Yapılan analiz ve elde edilen veriler belirlenen amaç doğrultusunda istatistiksel analiz yöntemleri ve bilimsel metotlarla değerlendirilmiştir.

5. ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara dayanarak aile danışmanları, evlilik öncesi danışmanlık sürecine aktif dinleme, empatik iletişim ve ben dili kullanımı gibi konuları içeren özel modüller eklemelidir. Evlilik sonrası dönemde ise çiftler için periyodik iletişim becerisi tazeleme atölyeleri düzenlenmelidir. Kadınların dinleme becerilerinin güçlendirilmesi için rol yapma, geri yansıtma ve duygusal yansıtma tekniklerinin kullanıldığı danışmanlık oturumları yaygınlaştırılmalıdır.

Kadınların sosyal hayata katılımını ve kişisel gelişimini destekleyecek projelerde yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının daha etkin rol almaları önerilmektedir. 2025 Aile Yılı fırsat olarak değerlendirilerek belediyeler ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı iş birliğiyle yerel “Aile İletişim ve Dinleme Atölyeleri” kurulmalı; grup danışmanlığı ve deneyim paylaşım oturumlarıyla kadınların iletişim becerileri desteklenmelidir. Mahalle bazında aile eğitimi ve kadın destek merkezlerinin kurulması ve yaygınlaştırılması toplumsal gelişime katkı sağlayacaktır. Türkiye’de dinleme becerileri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı oluşu, alanın hem akademik hem de uygulamalı düzeyde gelişimini kısıtlamaktadır. Dolayısıyla dinleme becerilerini odağa

alan araştırmaların artması, yalnızca akademik boşluğu doldurmakla kalmayacak, aynı zamanda mesleki alanlarda pratik faydalar doğuracak eğitim programlarının içeriği daha kanıta dayalı ve hedefe yönelik şekilde yapılandırılabilir.

Farklı illerde, kırsal ve kentsel alanlarda, farklı sosyoekonomik gruplarda, anne-baba-çocuk üçgeni kapsamında, erkekler ve farklı yaş grupları üzerinde de benzer çalışmaların yapılması; ayrıca nitel araştırmalarla kadınların iletişim ve dinleme deneyimlerinin derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abalı, B. Y. (2019). *Dinleme becerisi ve sosyal duygusal öğrenme becerisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi üzerine bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, B. (2022). *Empatik eğilim ve iletişim becerisi ilişkisi: Karabük Üniversitesi halkla ilişkiler ve tanıtım bölümü öğrencileri üzerine bir uygulama* [Yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, Ş. (2018). *Dinleme/izleme türlerinin terim ve tasnif bakımından karşılaştırmalı incelemesi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytan, T. (2011). Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 23–43.
- Balki, B., & Parlar, H. (2025). Constructing masculinity through marriage: Middle-upper class men's decisions on marriage and experiences of the husband role. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 53–92.
- Benzer, A., & Arslan, Ş. (2022). Dinleme türlerinin adlandırma ve sınıflama bakımından eleştirisi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 28, 254–267. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1132852>
- Bodie, G. D., Worthington, D. L., & Gearhart, C. C. (2013). The listening styles profile-revised (LSP-R): A scale revision and evidence for validity. *Communication Quarterly*, 61(1), 72–90.
- Brownell, J. (2012). *Listening: Attitudes, principles, and skills* (5th ed.). Pearson.
- Buluş, M., & Bağcı, B. (2016). Evlilik doyumu: Aile yılmazlığı ve etkili iletişim becerilerinin rolü. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, 1(40).
- Burleson, B. R. (2010). The nature of interpersonal communication. In C. R. Berger, M. E. Roloff, & D. R. Roskos-Ewoldsen (Eds.), *The handbook of communication science* (pp. 145–166). Sage.
- Cihangir, Z. (2011). *Kişilerarası iletişimde dinleme becerisi*. Nobel Yayıncılık.
- Çakır, H., & Ünal, U. (2019). İletişim becerilerini inşa eden faktörlerle ilgili iletişim fakültesi öğrencileri üzerine karşılaştırmalı bir analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 929–954. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.559907>
- Çelik, G. (2021). Sağlık sektörü çalışanlarının iletişim becerilerinin incelenmesi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 266–275. <https://doi.org/10.20990/kilisibfakademik.877097>
- Dilber, G., & Kaya, F. Ş. (2025). Evli bireylerde ilişki özyeterlik, evlilik doyumu ilişkisi ve etkili iletişim becerilerinin aracı rolü üzerine bir araştırma. *Hitit Sosyal Bilimler*

Dergisi, 18(2), 274–291.

- Dirgar, E., & Olgun, N. (2022). Türk diyabet eğitim hemşirelerinin iletişim ve dinleme becerilerinin değerlendirilmesi [Evaluation of communication and listening skills of Turkish diabetes educational nurses: Cross-sectional study]. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 14(4), 1128–1134. <https://doi.org/10.5336/nurses.2022-92768>
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erişkin, S. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme becerisi için metin uyarlama* [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- George, D., & Mallery, M. (2001). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference 10.0 update* (3rd ed.). Allyn and Bacon.
- Gottman, J. M., & Silver, N. (1999). *The seven principles for making marriage work*. Three Rivers Press.
- Hargie, O. (2011). *Skilled interpersonal communication: Research, theory and practice* (5th ed.). Routledge.
- Karadağ, E., & Koçak, D. (2017). The role of inter-family communication in marital adjustment: Case of Konya. *Journal of Human Sciences*, 14(1), 101–114.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3–34.
- Kaya, M. F. (2014). Dinleme türleri ölçeğinin Türk kültürüne uyarlaması, dil geçerliği ve faktör yapısının belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(3), 321–340.
- Kayret, G. (2022). *İletişim becerisi ve işe bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi: Gümüşhane ili sağlık çalışanları üzerine bir araştırma* [Yüksek lisans tezi]. Gümüşhane Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kılcı, Ö. (2021). *Beliren yetişkinlerde akıllı telefon bağımlılık düzeyi ile iletişim becerisi arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koca, G. Ş., & Erigüç, G. (2017). İletişim yeterlilik ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(4), 789–799. <https://doi.org/10.17130/ijmeh.2017433408>
- Mavi, Y., Yeşil, S., & Sürücü, A. B. (2024). İletişim becerilerinin iş-yaşam dengesi, çalışan performansı, iş tatmini ve iş stresi üzerine etkisi: Bir alan araştırması. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 46–67.
- Melanlioğlu, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin akademik dinleme becerileri üzerine

- bir araştırma: Ders ne zaman bitecek? Sıkıldım! *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 20(20), 311–348. <https://doi.org/10.30767/diledeara.635543>
- Özbay, M. (2011). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 157–159.
- Özbay, M., & Melanlıoğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Studies*, 7(1), 87–97.
- Özcan, M. (2024). *Ortaokul Türkçe öğretiminde dijital içeriğin dinleme becerisine etkisi* [Doktora tezi]. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Rost, M. (2011). *Teaching and researching listening* (2nd ed.). Longman.
- Rubin, R. B., & Martin, M. M. (1994). Development of a measure of interpersonal communication competence. *Communication Research Reports*, 11(1), 33–44.
- Spitzberg, B. H., & Cupach, W. R. (1989). *Handbook of interpersonal competence research*. Springer-Verlag. <https://doi.org/10.1007/978-1-4612-3572-9>
- Tutar, H., & Yılmaz, M. K. (2003). *Genel iletişim: Kavramlar ve modeller*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Wiemann, J. M. (1977). Explication and test of a model of communicative competence. *Human Communication Research*, 3, 195–213.
- Wolvin, A. D., & Coakley, C. G. (1996). *Listening* (5th ed.). McGraw-Hill.
- Yenel, V. N., & Ümmet, D. (2022). Evli bireylerin iletişim becerilerinin evlilik yaşam doyumu ve aile yılmazlığına etkisinin incelenmesi. İZÜ Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi'nde sunulan bildiri, İstanbul, Türkiye.
- Yılmaz, N. E., & Parlar, H. (2021). Evli bireylerin evlilik doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 220–237.
- Yılmaz, V. E. (2019). “Dinleme” becerisinin geliştirilmesi çerçevesinde yeni arayışlar ve teknikler. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 48, 278–290.